

Sybrand Buma in HJ Schoo-lezing: 'Onze traditie en cultuur mogen we niet laten verwateren'

*Lezing CDA-leider toont aan waarom formatie lang duurt: weinig
raakvlak met liberaal gedachtegoed*

Ariejan Korteweg

[De Volkskrant](#)

Blijf op de hoogte

Iedere dag rond lunchtijd het belangrijkste nieuws van de ochtend, de mooiste fotografie en het gesprek van de dag? Schrijf u in voor onze gratis nieuwsbrief.

Niet wij moeten veranderen, maar de nieuwkomers. Immigranten en vluchtelingen worden als ze naar Nederland komen onderdeel van een gemeenschappelijke geschiedenis. 'Onze traditie, onze cultuur en onze waarden zijn zo mooi, die geven we niet op, die mogen we niet laten verwateren.'

Dat is de politieke boodschap die CDA-leider Sybrand Buma maandagavond uitsprak aan het eind van zijn doortimmerde HJ Schoo-lezing, jaarlijks initiatief van weekblad Elsevier. De Nederlandse cultuur is niet gebouwd op het cultuurrelativisme van het multiculturele vooruitgangdenken, waarschuwde Buma. 'Verscheidenheid is nooit een doel op zich geweest.'

De lezing komt op een pikant moment. Toen Buma kort na de verkiezingen van maart voor de lezing werd benaderd, kon niemand bevroeden dat er begin september nog volop over een nieuwe regering onderhandeld zou worden. De lezing van Buma maakt nog eens zichtbaar waarom de formatie zo lang duurt - nergens een begin van raakvlak met het gedachtegoed van D66 te bekennen - en waarom de variant met GroenLinks kansloos was.

Verscheidenheid is nooit een doel op zich geweest

Sybrand Buma

Een jaar geleden stond VVD-minister Edith Schippers achter hetzelfde kathedertje. Ze noemde onze cultuur 'een stuk beter dan alle andere die ik ken'. Maar pleitte ook voor een 'vrijheidscoalitie' waarin iedereen welkom is: allochtonen en autochtonen, moslim, christen en atheïst.

Buma komt tot een vergelijkbare waardering van onze cultuur, maar verbindt daar andere conclusies aan. Waar Schippers zich op de toekomst richtte, grijpt Buma terug op het verleden. Een vrijheidscoalitie is het laatste wat hij zou willen. Veel van wat in deze tijd mis gaat, is volgens hem juist terug te voeren op het verabsoluteren van vrijheid en gelijkheid, beginselen van de Franse revolutie. 'Niet de welvaart, niet de gelijkheid, niet de vrijheid, maar het versplinteren van de gemeenschap werd het grote gemeenschappelijke probleem.'

Europese verlichte islam

De gewone Nederlanders raakten onderweg naar dat volmaakte Nederland iets kwijt: hun gemeenschap, hun identiteit, het gevoel thuis en geborgen te zijn

Sybrand Buma

'Nieuwkomers bleken onze vrijheid niet als vanzelfsprekend te omarmen en hielden meer dan verwacht vast aan eigen geloof, taal en cultuur. De gewone Nederlanders bleven verweesd achter', constateert de CDA-leider. Die gewone Nederlanders werden boze burgers, die vonden dat hun vrijheid en gelijkheid door de elite aan de nieuwkomers werd verkwanseld. Met gevoel voor dramatiek: 'De gewone Nederlanders raakten onderweg naar dat volmaakte Nederland iets kwijt: hun gemeenschap, hun identiteit, het gevoel thuis en geborgen te zijn.' Een gevoel dat wat Buma betreft schuilt in een traditie van collectieve waarden en van leven in dienst van elkaar.

Van de islam is daarbij wat Buma betreft weinig te verwachten. 'De hoop dat een soort Europese verlichte islam zou ontstaan, is ijdel gebleken.' Daarmee gunt hij de islam aanzienlijk minder tijd om te emanciperen dan het christendom, dat eeuwen nodig had om aan de gelijkheid van man, vrouw, homo en andersgelovige te wennen.

De kern van de waarden waar Buma zijn hoop op vestigt is joods-christelijk. Al neemt hij dat begrip ruim; er is ook een rol voor Griekse en Romeinse denkers, voor het humanisme en - een deel van de - Verlichting. Nog verder werpt hij zijn netten: moderniteit is volgens hem niet in strijd met de christelijke ethiek, zij is er een gevolg van.

Wie Buma's boek Tegen het cynisme las, kon in de lezing veel herkennen. Larry Siedentop, Groen van Prinsterer, Pim Fortuyn, apostel Paulus, Alexis de Tocqueville, Samuel Huntington - het zijn terugkerende bronnen van inspiratie.

Verrassend kun je zijn visie bezwaarlijk noemen. Niet het individu (VVD), niet de staat (PvdA), maar de samenleving is de kern - zijn partij draagt dat al jaren uit. Wel nieuw is dat die boodschap door Buma wordt ingezet als bindende kracht voor Nederland, én als ultiem middel om ongewenste invloeden buiten de deur te houden. In de woorden van Buma: 'Een wapen tegen de verwarring.' Een verwarring die - terugkerend element in de lezing - deels op het conto van 'de nieuwkomer' wordt geschreven.

De Franse revolutie kende, naast de door Buma genoemde vrijheid en gelijkheid, een derde ideaal: fraternité - broederschap. Anders dan de eerste twee is broederschap geen recht maar een plicht: de opdracht zich om de ander te bekommeren. In zijn lezing laat Buma die broederschap buiten beschouwing. Wellicht valt hier het revolutionaire ideaal te veel samen met de joods-christelijke beginselen.